

Molnár Tibor

(Szigetvár, 1904. 09. 23. – Budapest, 1990. 04. 07.)

Összeállította: Csutiné Schleer Erzsébet

„1904-ben születtem Szigetváron, de kisgyerek korom óta, a négy elemi és nyolc gimnáziumi évet – amikor a fejlődő ember kialakul - Fehérváron éltem meg. (...) mint diák a Cisztercita rend templomához, rendházához épült - Brein által tervezett – műemlék jellegű fiúgimnáziumban tanultam és nevelkedtem. (...) Így amikor tíz budapesti évem után - a Műegyetem elvégzése, (Berey építőmester, Herberth építési vállalkozó, Árkay Aladár, Dr. Fábián Gáspár műépítészek) a kivitelezési és a tervezési gyakorlatszerzés után - 1932-ben a városi strandfürdő pályázat első díját megnyertem és a Városi Mérnöki Hivatal meghívott, szó szerint: hazajöttem! Életem vezérfonala szeretett városom szolgálata, szépítése, építése lett. 26 éven át városi mérnök, főmérnök voltam, további 12 esztendő pedig, mint a Fejér Megyei Tervező Iroda munkatársa dolgoztam végig.”

Molnár Tibor építész így vezeti be a VOLT VÁROSI FŐMÉRŐK EMLÉKEI AZ 1910.-1980. ÉVEK SZÉKESFEHÉRVÁRÁRA címmel megírt visszaemlékezését: „Az 1985. decemberi tanácsülés alkalmával Kiss József tanácsstag-társam – az ARÉV vezérigazgatója – rábeszélte fehérvári emlékeim megírására. Megpróbálom, talán öregedő fejemből még előjön néhány részlet, amely elmesélésre érdemes.”

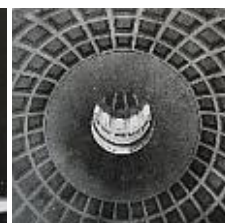
Páratlan kordokumentumot alkotott, amikor kedves természetességgel, anekdotákkal színesítve, szemléletesen ecseteli gyermekkorát Fehérvárat. Nagy tisztelettel emlékezik meg gimnáziumi tanáraitól. Egyetem után 10 évig Budapesten Fábián Gáspárnál dolgozott. „Helyi tervezései közül a leánygimnázium, az Irgalmas Nővérek iskola és rendház bővítése, a Prohászka emléktemplom munkáin dolgoztam az 1929-33 években.(...) Rajzaim alapján egy szobrász megformálta a templom gipsz modelljét.” Önállósággal elvégzett tetszetős terveivel komoly része volt az emléktemplom tervpályázatán elnyert I. díjban, a kiviteli terveket is ő készítette.

Prohászka Ottokár Emléktemplom

Fábián Gáspár nyertes pályázati terve 1929. (Molnár Tibor rajzaival)

Megépült kupola

Molnár Tibor 1933-ban a Csitány G. Emil polgármester vezette Székesfehérvár szolgálatába állt, visszaemlékezése hiteles beszámoló a város e legendásan eredményes 10 évről, a korszak értékes városfejlesztéseiről. A Mérnöki Hivatal építészeként jelentős szerepe volt az új városháza megtervezőjének kiválasztásában: „Össeültünk mi 4 építész, és dr. Kotsis Iván építésztanár szavaztunk, mert az öregebb és bizonyos stílusokba bedolgozott tanártársaival szemben az újabb irányzatok híve volt és disszertációját építészetünk legkedvesebb korszakából, az olasz reneszánszból készítette, amelynek nyugodt hangulatából valamit őriz ez a régi város. Valamennyien jól jártunk!”

Mint városi mérnök, évtizedeken keresztül szinte minden városi beruházás tervezésében, felügyeletében közreműködött, így az új épületekkel körbehatárolt Bartók Béla tér megszületésében, a vasútállomás környékének kialakításában, a vásárterek rendezésében, a városi strandfürdő kiépítésében, a régi városi színház korszerűsítésében, a múzeum bővítésében, lakóház-, út-, és közműépítésekben.

„A városi Mérnöki Hivatal tervezésével kiépült az Aggintézet szociális otthona. A régebbi sivar L alakú szárny Rákóczi út felőli végéhez az egyemeletes elkülönítő

és orvosi rendelőt is tartalmazó épülettel, a Mikes Kelemen utcai végén ebédlő, konyha és emeletes nővérszállás épülettel bővítettük és díszítettük..”

A korcsolyapálya melegedőjét is modern épülettel váltották fel. „Az egészséget szolgáló létesítményünknek tartom a jégpálya, tenispálya új épületét, amelyet szintén a Mérnöki Hivatal tervezett meg.” A homokosri új vásártér „cédulaháza” a stílusjegyei alapján azonosítható be Molnár Tibor tervezései közé.

Aggintézet bővítése 1941.

Korcsolyapálya melegedője 1937.

Cédulaház

„Érdemes megemlíteni az ONCSA akció lakóház építéseit a sokgyerekes szegény családok számára. Az első kísérlet a Batthyány utca melletti téren egy sor szabadon álló emeletes-kertes volt, Thomasz A. vázlatára alapján a Mérnöki Hivatal terve szerint.” A 4 lakásegységből álló magastetős házsorban galériás megoldást terveztek sokgyermekes családok számára.

Batthyány utcai ONCSA-házak 1938.

2010.

„A városvezetés nagy akciója a strandfürdő megépítése volt.” A strand végül nem az 1932-es városi pályázaton győztes pályaműve, hanem Mattyók Aladár terve alapján épült meg 1933-34-ben. Molnár Tibor a Rózsáskert felőli oldalán egészítette ki az építészeti kompozíciót egy emeletes étteremmel, amely azonban néhány év múlva a háború áldozata lett. „Most már nem sajnálom a kedves-könnyed vendéglő épületének elpusztulását, melynek tervezésébe sok fiatalos bátorsággal alkottam akkor még nagyon újszerű dolgokat. Már nem kell sajnálnom, mert a helyében épülő fedett uszoda több hasznot hoz a lakosságnak.”

Strandvendéglő 1937.

Lövölde csarnok 1937.

1937-ben adták át a Molnár Tibor tervezte tornacsarnokot a vasútállomás melletti Lövöldében. Akkor ez a létesítmény az ország egyetlen fedett sportcsarnoka volt. „ Ide kívánczok a két elsőrendű sportpálya és a Lövölde-kerti sportcsarnok, amely akkor az első volt a vidéki városok között. Sajnos az épület tönkrement, a légítámadásoktól használhatatlanná vált, le kellett bontani maradványait.”

A 30-as években levegős villasorral épült be a Várkörút északi szakasza, amely-

ben tiszta megfogalmazású, következetesen modern épületeivel Molnár Tibornak meghatározó része volt. 1933-ban Kaltenecker képviselőnek tervezett modern lakóházat a 15. szám alatt, majd emeleti szintjét 1965-ben szintén ő tervezte.

Várkörút 1936.

Várkörút 2010.

www.szekesfehervar.hu

Várkörút 15.

Építészetének egyik legszebb megnyilvánulása az 1933-ban felépült saját lakóháza, aszimmetrikus szerkesztésű, lapostetős modern villa a Várkörút 11. alatt. Geometrikus tömegformák összekapcsolásából született, karakteres előtetős bejárattal, imponáló arányú nyílásrendszerrel, a ház baloldalán eredetileg nyitott terasszal. A szomszéd telekre megtervezte építészeti folytatását, az egészségházat.

Várkörút 11. Molnár Tibor háza 1933.

2011.

Egészségház

Székesfehérvár jellegzetessége a „vasalóház”-ként becézett modern bérház, szintén Molnár Tibor tervei szerint épült a túloldalon 1936-ban. Nevét a háromszög alakú telekhez illeszkedő formájáról kapta. Jellegzetességei a lépcsőház félhenger alakú bővítménye és a három emeletnek a sarkon beforduló íves erkélyei.

„Vasalóház”

Terve szerint épült 1934-ben a Várkörút és Lakatos utca sarkán az egyemeletes lakóház. A földszinti tömeg a sarkon terasszal átfordulva félkörívben záródik.

Várkörút 17. 1934-ben Eppinger Ignác téglagyáros háza

Molnár Tibor a szemtanú hitelességével írja le a háborús pusztításokat, majd az utána következő helyreállítást, az épületek használhatóvá tételére végzett óriási küzdelmet. amely „az egész város erőfeszítésén kívül, elsősorban a Mérnöki Hivatal emberfeletti munkateljesítményét kívánta meg.”

Háború után ez a hivatal is átalakult, a temérdek közérdekű feladat továbbra is önzetlen hozzáállást, határtalan teherbírást követelt. „A mai agyonszabályozott, bonyolított, nehézkes tervezési és építési világból visszatekintve, alig értem akkori bátorságomat, önállóságomat, de szerencsém is, hogy mindez – ha nem is a legjobban – de sikerült.” A teendők sokasága nagy terheléssel járt, de lendület is adott, amit azonban „ha nem is egy csapásra, de napról-napra tapasztalhatóan megszüntette a többpárt rendszer eltörlése. (...) Én vállaltam a kapitányhoz illő sorsot és maradtam a helyemen. (...) Ebben az időben dúlt a szocialista realizmusnak nevezett ízlés háborúság az egyfajta csenevész klasszicizmus és a modern funkcionális építési irányzat – hazánkban a mindent jobban tudó Révai et. és Major Máté építész barátom, évfolyam és volt lakótársam - között.”

Az 1960-as évek elején az országos politika hatásaként feltartozhatatlan lendületet vettek a lakótelepi építkezések. „Ebbe a szépen gondozott közparkba (I: Május 1. tér) építették be az első 10 emeletes tornyokat a budapesti tervező és minisztériumi tagok erőszakolására. Ekkor döntöttem: nem adom a nevemet Székesfehérvár elrontásához, lemondtam városi állásomról. Abt József megyei építési osztályvezető mondása szerint: „Nem akarod, hogy a sírodra köpjenek?” (...) Idegrendszerem fellázadt és megálljt parancsolt.”

26 év városi szolgálat után a megyei tervezőirodában dolgozott, később még nyugdíjasként is. „Számomra olyan volt, mint a purgatóriumból szabaduló bűnös léleknek lehet a mennyország békességébe áthelyezés.(...) A megye építési ügyeivel foglalkoztam, főleg a mezőgazdasági építkezéssel és mentendő műemlékekkel. Ahol önfegyelmeléssel igyekeztem észre nem venni, meg nem látni az eddigi kínos problémákat. Persze hasonlítottam ahhoz az autóvezetéshez szokott emberhez, aki bizonytalan sofőr mellett ideges lábizomrándítással lépne rá a - számára nem létező - fékre.” Közreműködött a háborúban kitért Vörösmarty Színház újraépítésének kezdeti tervezésében, számos műemléki lakóház helyreállításában és korszerűsítésében, a sóstói Videoton sportpálya lelátójának megtervezésében, a Bartók Béla téri kultúrház célszerű átalakításában.

„Az első emeleten egy 8 m magas és 4 m széles, hosszú folyosóból már az 1970-es években olyan, szerkezetileg ravasz, jól használható és barátságos hatású, háromszintes könyvkölcsönzőt tudtam kialakítani, amit változatlanul örömmel látok viszont minden könyvkölcsönzőskor. A kiállító termen kell idejutni, azaz a könyvért menő látja a kiállítást is, ahova különben nem fáradna be.”

Molnár Tibor nemcsak tehetséggel és alázattal végzett városi szolgálatával, magas színvonalú építésztervezői munkásságával, hanem eddig még kiadatlan, kéziratban meglevő helytörténeti emlékezéssel is hatalmas értéket alkotott. Kéziratait és gazdag, jelentős részben munkája során készített saját fotóiból válogatott fényképgyűjteményét a Szent István Király Múzeum őrzi.

Forrás:

Molnár Tibor építész, volt Városi Főmérnök emlékei az 1910-80-as évek Székesfehérvárjára

Magyarország műemlékei, Székesfehérvár – szerk: Entz Géza Antal – Osiris, Bp, 2009.

Demeter Zsófia–Gelencsér Ferenc: Székesfehérvár, anno... – IKMK Székesfehérvár, 1990.

Demeter Zsófia–Gelencsér Ferenc: Örvendezz, királyi város! –SzIKMK Székesfehérvár, 2002